

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 13
SEPTEMBER
1926

PUB

Herthas läsarinna

görs uppmärksamma på, att Paul U. Bergströms manufakturavdelningar ha det största tänkbara urval av alla slags

Siden-, Ylle- och Bomullstyger samt Linnevaror för såväl ekiperings- som hushållsändamål.

Paul U. Bergströms A.-B.

— 13 Hötorget - Drottninggatan 74 —

54 Hornsgatan 54 (Mitt för Adolf Fredriks Torg)

HUSMODERN

köper

Bomullsgarn och Vävnader

från

**Gefle Manufaktur A.-Bol.
STRÖMSBRO**

och vet att hon erhåller
det bästa möjliga för sitt

HEM

**Svanens vävnader bästa vävnader!
Gefle garn bästa garn!**

*Zeniths
Special Blandning*

Ett margarin som tillfredsställer allas smak *Tre Ess* tillverkas efter en ny metod som förlämnar detsamma ett nykärnat och kraftigt natursmörs *smak* och *arom*, *Tre Ess* dessutom både *bryner*, *bakar* och *steker* som *smör*.
Kostar endast **95** öre pr $\frac{1}{2}$ kg.

Modeskolan Myran

Grevmagnig. 15^{II} ö.g.

STOCKHOLM

Telefon: Östermalm 61 41

Kurser i klädsöm, linnesöm och barnkläder på längre och kortare tid.

Beställningar utföras. Prospekt på begäran.

Telefoner

539-8326-5619

Malmö

Perslow's

**Siden- &
Manufakturaffär**

Största urval nyheter

HERTHA

ÅRGÅNG XIII

SEPTEMBER 1926

HÄFTE 7

Ett nytt socialt reformförslag. ✓

Åter föreligger ett nytt förslag till lag om behandling av de element i samhället, som hittills gått under rubriken lösdrivare men i det nu föreliggande förslaget betecknas som »vissa arbetsovilliga och samhällsvådliga». Förslaget är daterat den 30 juni 1926 och utarbetat av revisionssekreterare Ragnar von Koch, som i slutet av år 1924 erhöll Kungl. Maj:ts uppdrag att inom socialdepartementet biträda med överarbetning av det av fattigvårdslagstiftningskommittén år 1922 framlagda förslaget till ny lösdrivarlag. Det von Kochska förslaget går emellertid in för en behandling av problemet efter delvis så helt nya linjer att det knappast kan betraktas såsom en överarbetning av ett föregående. Och oavsett vars och ens ställning till själva principfrågan, huruvida samhället har rätt eller icke rätt att ingripa mot de skilda element, varom här är fråga, måste dock alla ge förslagsställaren det erkännandet, att han gått till sitt svåra värv besjälad av allvarlig vilja att finna en framkomlig lösning efter humana och mänskliga synpunkter. I motiven framhålles att de föreslagna reformåtgärderna torde böra syfta till icke blott ökad effektivitet, bestående i större skydd för samhället

och bättre resultat av den behandling, som kommer individen till del, utan även till större rättvisa samt bättre skydd mot misstag och rättskränkningar. De skulle alltså rikta sig just mot de missförhållanden, som i hög grad karaktärisera det nuvarande systemet, byggt på 1885 års lag angående lösdrivares behandling och vilket från skilda håll sedan många år tillbaka varit föremål för berättigad och skarp kritik.

De åtgärder, som enligt föreliggande förslag må vidtagas, äro dels hjälpåtgärder, dels tvångsåtgärder. Hjälpåtgärder skola i allmänhet vidtagas av kommunalt organ, fattigvårdsstyrelse eller särskilt hjälputskott samt avse bettlare, landstrykare och vissa prostituerade kvinnor. Tvångsåtgärder däremot vidtagas av polismyndighet eller länsstyrelse beträffande ovannämnda kategorier, i de fall då behandling från de kommunala organens sida icke krönes med framgång samt beträffande sådana personer, vilkas levnadssätt innebär samhällsfara, såsom sutenörer, kopplare, manliga prostituerade, lönnbrännare, spritlangare, bondfångare, ligister, våldsverkare och vanetjuvar. Såsom gemensam regel för behandling av de olika kategorierna gäller

att tvångsätgärder ej få vidtagas i annat fall än då det kan anses resultatlöst att med hjälpätgärder återföra individen till ett ordentligt liv. Hjälpätgärderna böra i allmänhet bestå i arbetsanvisning, eventuellt i förening med övervakning, eller också i hänvisning till anhöriga eller inträde i enskild anstalt, t. ex. räddningshem. Tvångsätgärderna bestå i internering i anstalter av olika stränghetsgrad.

Det nuvarande varningsförfarandet för lösdriveri avskaffas.

Vid arbetsanskaffningen, som givetvis är en svår uppgift särskilt under tider, då även den fullgoda arbetskraften har svårt att finna användning, skall samarbete äga rum med arbetsförmedlingsanstalter och enskilda institutioner. Blir det omöjligt att anskaffa arbete i den öppna arbetsmarknaden, skola särskilda anordningar träffas, och i sådant syfte föreslås att genom statens försorg skall anordnas s. k. h j ä l p a r b e t e, bestående i skogsarbete eller dylikt. Såsom ett alternativ till hjälparbete föreslås frivilligt arbete vid arbetshem eller annan fattigvårdsanstalt. Dessa båda former av arbete äro enligt förslaget frivilliga och ingen må tvingas att kvarstanna i arbetet, men om vederbörande vägrar att begagna sig av anvisningen till hjälparbete eller fattigvårdsanstalt och därefter återfaller i sitt förra oordentliga levnadssätt, får hans arbetsovillighet anses konstaterad och han kan hänvisas till polisen med dess strängare maktmedel. En

av fattigvårdsstyrelsens delegerade eller, då fråga är om prostituerad kvinna, kvinnlig ledamot av hjälputskottet skall vara närvarande vid förhör inför polismyndighet och ha rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet.

Målen angående arbetsovilliga och samhällsvådliga skola alltjämt handläggas hos länsstyrelserna under förutläggning hos länsstyrelserna under förutläggning att såsom garanti för den personliga friheten en omläggning av förfarandet äger rum. Såsom en första åtgärd i detta hänseende föreslås en föreskrift om offentlighet vid målens handläggning, såvida icke hänsynen för den häktade eller särskilda omständigheter föranleda undantag därifrån. Vidare skall i likhet med vad som är medgivet en var för brott häktad också den för lösdriveri anhållne beredas rätt att erhålla rättegångsbiträde. Även en förundersökning kan anordnas.

Finns länsstyrelsen varken hjälpätgärder eller internering i arbetshem eller alkoholistanstalt böra komma till användning, äger länsstyrelsen tillgripa det yttersta tvångsmedlet, tvångsarbete. Detta blir sålunda förbehållet allenast för de svårare fallen, men även därvidlag har länsstyrelsen rätt meddela villkorligt anstånd med verkställande av besluten. Tvångsarbete ådömes under på förhand obestämd tid. Interneringstiden är i regel 2 år men kan förkortas eller, om sannolikheten talar för återfall, förlängas till 3 år. Vid utskrivningen skall arbetsanskaffning och övervakning ordnas. Djupt förkomna element, som sakna varje arbetsförmåga,

kunna kvarhållas efter utgången av den stadgade maximitiden, och det blir då närmast fråga om att i anstalten bereda dem en art av asylvård.

Slutligen är att märka att den i gällande lösdrivarlag förekommande bestämmelsen om medellöshet såsom förutsättning för ingripande icke upptagits i förslaget. Denna förutsättning har, framhålles det, givit lagen karaktären av klasslag samt uppväckt misstroende mot samhällsinspandet. I stället för medellöshet bör såsom förutsättning för ingripande uppställas avsaknaden av vilja att efter förmåga på ärligt sätt försörja sig.

Även om förslaget, ingripande som det är i fråga om ett av våra svåraste samhällsproblem i sin helhet, bör intressera kvinnorna, är det naturligt att vad de alldeles särskilt uppmärksamma är den behandling, som enligt förslaget skall komma de kvinnor till del, vilka kunna hänföras under rubriken arbetsovilliga och samhällsvådliga.

I 1 kap. stadgas, att det i stad ankommer på ett hjälputskott, bestående av tre eller flera av fattigvårdsstyrelsen, barnavårdsnämnden och nykterhetsnämnden inom eller utom dessa myndigheter utsedda personer, av vilka flertalet skall vara kvinnor, att enligt bestämmelserna i lagen taga befattning med ärenden rörande prostituerade kvinnor. I varje kommun skall finnas erforderligt antal av kommunen avlönade manliga och, om hjälputskott finnes tillsatt, jämväl kvinnliga tillsyningsmän.

Härmed ha önskemål tillgodosetts,

som gång efter gång med styrka framförts från kvinnohåll: män skola icke ha befogenhet över kvinnor i denna belägenhet, kvinnor ha vida större förutsättningar än män att utöva råddande och hjälpande verksamhet bland sitt eget kön. Man har fordrat att den manliga polisens befattning med kvinnorna skulle så vitt möjligt elimineras bort, att kvinnor skulle vara närvarande vid förhör med kvinnor och att kvinnor skulle anställas för att handha den närmare vården av det kvinnliga klientelet. Alla dessa önskemål skulle enligt förslaget komma att realiseras. Det har uttryckts farhågor för att detta skulle medföra »socialt tanteri». De äro dock knappast berättigade. Hjälputskottet skulle bli sammansatt efter vissa i lag fastställda principer, erhålla samma ansvariga ställning som övriga sociala nämnder, ha bestämda direktiv att följa och stå under offentlig myndighets inspektion. Erfarenheterna från t. ex. nykterhets- och barnavårdsnämnder ha åtminstone icke hittills givit vid handen att deras medlemmar brustit ifråga om takt och ansvar inför sin uppgift. Man vågar kanhända hysa den förhoppningen att de kvinnor, som åtaga sig denna nya och krävande uppgift, skola vara besjälade av samma intentioner.

I kap. 3 föreslås att åtgärder må vidtagas beträffande prostituerade eller — för att använda förslagets uttryck — personer, som vanemässigt bereda sig inkomster genom lösa och tillfälliga könsförbindelser. En prostituerad kan vara såväl man som kvinna. Såsom förutsättning för in-

gripande uppställes, att den prostituerade antingen icke fyllt 21 år eller på grund av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten är ur stånd att taga vård om sig själv eller genom förledande till, genom förmedlande eller eljest genom främjande av otukt bland ungdom under 21 år, genom arten av sitt framträdande på allmän plats eller lokal eller genom sitt levnadssätt i övrigt är vådlig för allmän sedlighet, ordning eller säkerhet.

Det är naturligtvis om denna punkt i lagen som den egentliga principstriden kommer att stå. Å ena sidan förfäktas den ståndpunkten att samhället i c k e har någon som helst rättighet att med tvångsåtgärder ingripa mot fullvuxna och myndiga, psykiskt icke undermåliga män och kvinnor på grund av deras sexuella liv. Vad som får göras för att sanera hithörande förhållanden är, säger man, att genom alkoholistlagen, 1918 års lag angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, den nya barnavårdslagen samt omhändertagande av kriminella och psykiskt undermåliga element verka i preventiv riktning. Vad därutöver är skall vara frivillig hjälpverksamhet utan möjlighet till tvång. För övrigt hänvisas till den upplysningsverksamhet rörande könssjukdomarnas natur och smittofarlighet, som enligt 1918 års ovannämnda lag skall komma till stånd, en upplysningsverksamhet som skall, menar man, i längden medföra bättre och effektivare resultat än samhällsliga tvångsåtgärder.

Den motsatta ståndpunkten är denna: vuxna mäns och kvinnors sexuella liv är självfallet deras privata ange-

lägenhet, dock med den bestämda inskränkningen att i samma mån det innebär en uppenbar och påtaglig samhällsfara, har samhället rätt att ingripa. Och den samhällsfara som de prostituerade utgöra lärer väl knappast av någon kunna bestridas. De utgöra det framförallt med hänsyn till samhällets ungdom. Om dess risker för den manliga ungdomen behöver icke vidare ordas, de ligga i öppen dag, här skall endast understrykas några synpunkter i avseende på den kvinnliga ungdomen.

De prostituerades kår rekryteras i avsevärd grad därigenom att de äldre inom yrket draga de unga med sig. Även om den av Socialstyrelsen på grundval av dess utredning uppgivna siffran 60 proc. av de prostituerade, som förledas av andra kvinnor, kanhända är väl hög, talar den även med en viss reducering sitt tydliga språk. Och man har t. ex. i fråga om de flickor under 18 år, som i år omhändertagits av barnavårdsnämnden i Stockholm, kunnat göra den iakttagelsen att det ofta varit äldre kvinnor, som »tagit hand» om dem. Till och med när det gäller flickor under 15 år, som för sedlig vanart äro intagna på skyddshemmen, kan man konstatera att de liksom höra ihop i en slags undre värld, där alla känna varandra och där den ena drar den andra med sig. I fråga om denna prostitutionens självrekrytering spela även de s. k. halvyrkesprostituerade en beklaglig roll. Att de på sina arbetskamrater inom fabriker och andra arbetsområden skola utöva ett starkt demoraliserande inflytande ligger i öppen dag. Den

ena lever strävsamt på sin knappa arbetsförtjänst, den andra kan genom att »gå ute» ett par, tre kvällar i veckan tillåta sig all möjlig lyx i kläder och nöjen.

Nu kan man fråga sig: är detta egentligen så farligt, kunna de icke leva så några år och sedan bli utmärkta och oförvitliga och präktiga på alla sätt? Jo, kanhända i ett och annat sällsynt undantagsfall, men i vanliga fall, nej. Ty den kvinna som tar steget över gränsen och bjuder ut sin kropp på gator och torg, blir märkt av detta liv och både hennes psyke och hennes kropp ta obotlig skada. Ödeläggelsen verkar oftast snabbt och fullständigt. Därför har samhället rätt att säga ifrån: det är något i c k e ö n s k v ä r t att den kvinnliga ungdomen skall indragas i detta liv, det innebär stora riskmoment för den manliga ungdomen och därför tolererar samhället i c k e detta levnadssätt som näringsfång lika litet som samhället tolererar lönnbränneri, bondfångeri, koppeleri, m. m. Och bakom detta sitt bestämda förbud har samhället rätt att som sista nödfallsutväg sätta ett tvångsingripande.

Genom formuleringen av kap. 3 har det föreliggande förslaget ställt sig på denna ståndpunkt. Men i stället för de brutala former, som tvångsingripandet förut onekligen haft, söker man nu gå fram efter humana linjer. Är den prostituerade en kvinna, skall hon så diskret som möjligt anmodas att inställa sig inför hjälputskottet, vars första åtgärd blir att försöka hjälpa henne. Är hon i behov av fattigvård skall sådan ordnas, är det på grund

av arbetslöshet hon blivit prostituerad, skall arbete anskaffas. Härvid har bland annat planerats att staten skulle lämna sin medverkan för att de privata organisationer, som hittills utövat hjälpverksamhet inom detta område, skulle kunna anordna lämpligt arbete, där dessa kvinnor dels skulle kunna få yrkesutbildning av något slag, dels arbeta mot vanlig arbetsförtjänst, tills de kunna återgå till den öppna arbetsmarknaden. Även har föreslagits — efter vad det förefaller dock egentligen såsom en nödfallsutväg — att hänvisa kvinnorna till visst slag av skogsarbete, detta på grund av de gynnsamma erfarenheterna från åren 1918—21, då kvinnliga arbetslösa sysselsattes med lättare skogsarbete, sådd, plantering m. m. Gentemot detta förslag har man dock skäl att ställa sig tveksam, dels därför att arbetet icke skulle innebära en yrkesutbildning för kvinnorna, varigenom de skulle kunna vinna sin framtida utkomst, dels därför att förläggningar och dylikt antagligen skulle medföra en del icke önskvärda komplikationer.

Nekar kvinnan att taga hjälp, nekar hon att taga det anvisade arbetet och nekar hon att ställa sig givna anmaningar till efter rättelse och upphöra med sitt olovlige näringsfång, först då, när alltså alla andra åtgärder visat sig utsiktslösa, tillgripas tvångsåtgärder. Och man måste ge förslagsställaren rätt när han i sin motivering betonar att denna möjlighet till tvång utövar en betydelsefull allmänpreventiv verkan. De äro dock, de flesta av dessa kvinnor, som dragas till prostitutionen, i

avsaknad av vilja, av det man sammanfattar med ordet karaktär, för många av dem är fruktan för tvångsingripandet det enda återhållande momentet.

Tankegången i förslaget är alltså att vid sidan av vad som kan uträttas med tillämpning av redan befintliga eller ifrågasatta anordningar rörande alkoholistvård, könssjukdomarnas bekämpande, sexuell upplysning m. m., vidtagna hjälpåtgärder och som en sista utväg tvångsåtgärder för att därigenom söka återföra de arbetsovilliga och samhällsvådliga till ordnade förhållanden. Efter denna sällning kommer att återstå en bottensats, som samhället har rätt och plikt att skydda sig emot och oskadliggöra genom internering.

Det har framhållits att förslagets genomförande ur ekonomisk synpunkt skulle bli synnerligen betungande. Ja, all social omvårdnad är dyr, i synnerhet om den vill gå fram efter humana linjer. Brutaliteten är säkert billigare. Men dyrast av allt ställer sig i längden att ingenting göra. De invändningar, som hittills ur ekonomisk synpunkt framställts mot förslaget, stödja sig f. ö. på beräkningar, som ingalunda äro övertygande.

Hur förslaget i händelse det blir lag skall kunna genomföras i praktiken blir helt och hållet beroende på dem, vilka skola påtaga sig de nya och krävande uppgifter, som förslaget innebär. Svårigheterna komma helt visst att bli mycket stora. Det gäller därvidlag för kvinnorna att icke undandraga sig sin del av bördan.

KARIN FJÄLLBÄCK HOLMGREN.

Lizzie Möller.

Helt oväntat kom ej budet om att Lizzie Möller den 3 aug. slutat sitt levnadslopp. Under flera månader hade hon bundits vid sängen, och när döden kom, var det som befriaren från en kamp, där utgången redan var given. Men för alla dem som på ett eller annat sätt haft med Lizzie Möller att göra, kom den alltför tidigt. Ännu många år hade vi tänkt oss, att Lizzie Möller skulle vara färdig att hjälpa och stödja de företag eller de föreningar, för vilka hon alltid hade tid och intresse.

Född i Lund den 29 september 1864, var hon skånebarn till både kropp och själ. Redan tidigt vaknade hos henne kärleken till de gamla skånevänaderna och drev henne ut i bygderna för att söka de skatter, som hon trodde funnos dolda därute i kistor, i kamrar och på vindar. Därför var det ju också helt naturligt, att när Malmöhus läns Hemslöjdsförening 1905 bildades, Lizzie Möller blev en av de ledande krafterna däri. Sedan 1911 var hon föreningens direktis. I Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund var Lizzie Möller biträdande sekreterare och kassaförvaltare. Hon har dessutom anordnat eller deltagit i en mängd utställningar både här hemma och utomlands. Efter Baltiska utställningen 1914 erhöll hon Litteris et artibus.

Svenska Röda Korsets krets i Lund, Lunds Damklubb och Fredrika-Bremer-Förbundets krets i Lund ha under många år haft glädjen räkna henne som

en av sina mest intresserade medlemmar.

Överallt där det behövdes en verklig hjälp, då det gällde att arbeta, där kunde man vara viss om att Lizzie Möller var villig att ställa sig bland de arbetande.

Hennes verksamhetsfält var stort, och det gav henne själv vidd och klarhet i blicken. En av dem som stod henne nära i livet skrev efter hennes död: »Hon hör till dem, livet måste tacka för att det så länge fått äga och bruka. Hän från de små slingrande

vardagsstigarna gick hon tidigt. Det fanns vingbrus i hennes vilja. Och ett slättens barn, som hon var, älskade hon viddernas långa sikt.»

Den dag, då hennes stoft sänktes i jorden, hade den skånska markens fagraste blomster sänts att smycka hennes bår. Alla de blommor hon älskade att finna på de gamla vävnaderna hade lagts som en sista hyllning från den bygd, som lärt att vörda och uppskatta Lizzie Möller och det arbete hon ägnat sitt liv.

CAROLA EKLUNDH.

Sjuksjöterskornas samarbete i Norden.

Bland alla de kongresser, som hållits här denna sommar, var Sjuksköterskornas kongress den, som i högsta grad gav Stockholm en särprägel, under dagarna den 2—6 augusti, då det vissa tider på dagen vimlade av de, trots många olikheter sins emellan enhetliga uniformerna. Som rubriken utvisar, var det systrar från Nordens länder, som samlats. Detta var den tredje kongressen i ordningen sedan år 1920 då Dansk Sygeplejersaad utfärdade inbjudan till Sveriges, Norges och Finlands sjuksköterskor att mötas för dryftande av frågor rörande sjukvårdens främjande och kårens ställning. Tanken på till vilken nytta gemensamma överläggningar i dessa frågor skulle vara för Nordens sjuksköterskor, som i mångt och mycket arbetade under likartade förhållanden, hade uppstått hos några av de ledan-

de sjuksköterskorna från de nordiska länderna vid en internationell sjuksköterskekongress 1919 och resulterade i »Det nordiske Fællesmøde for Sygeplejersker» i Köpenhamn den 6—10 september året därpå, och det var i känslan av det rika utbyte, som dessa dagars samvaro skänkte deltagarna, som det med entusiasm beslöts, att en kommitté för fortsatt samarbete skulle tillsättas med tre representanter från varje land, att en kongress skulle äga rum vart tredje år under det att kommittén skulle sammanträda minst en gång om året och för övrigt skriftledes fortsätta samarbetet. Detta skulle bland annat inriktas på en treårig utbildning som minimifordran, på en förkortning i görligaste mån av sjuksköterskans arbetsdag, på förbättrandet av löne- och arbetsförhållanden m. m. Dessutom uppstod planen på en

gemensam fortsättningsskola för nordens sjuksköterskor, ett slags högskola för redan utbildade sköterskor, särskilt avsedd för dem, vilkas lott det månde bliva att undervisa, administrera eller fylla poster på det sociala verksamhetsfältet.

Nästa kongress ägde rum i Oslo 1923 och upptog i stort sett ungefär samma frågor på programmet samt vann lika stor anslutning. Här blev även Islands sjuksköterskeförening, »Fjelag islenskra hjurunarkvenna», upptagen i »samarbetet».

Under mellantiden har vid de årliga sammankomsterna arbetet för de uppställda önskemålen fortsatt. Och så blev det den svenska sjuksköterskeföreningens tur att hålla den tredje kongressen. Till denna hade anmält sig över 900 sjuksköterskor från Sverige, Norge, Danmark, Finland och Island, ja, även från Estland, och ett par hundra inbjudningar hade dessutom utfärdats till för sjukvårdsfrågor intresserade personer. Måndagen den 2 augusti hade resenärerna anlät och kongressen inleddes med en stämningfull gudstjänst i Storkyrkan, varefter Stockholms stad gav en mottagningsfest i stadshuset. Sedan välkomsttal växlats i Gyllene salen, bänkade sig de c:a 1,200 gästerna kring festligt dukade bord i Blå hallen. Vackra och erkännssamma tal till sjuksköterskorna och ett härligt musikprogram illustrerade festligheten, som med den ståtliga inramningen, förhöjd av en strålande augustikväll, nog för många blev ett oförgätligt minne.

På tisdagsmorgonen började så de strängt upptagna arbetsdagarna i Mu-

sikaliska akademien. Vid kongressens öppnande voro såväl statsministern som socialministern närvarande och framstående personer med inflytande på och intresse för de avhandlade ämnen följde vid olika tillfällen förhandlingarna och yttrade sig i diskussionerna.

Ett dominerande rum på programmet intog utbildningsfrågan och särskilt frågan om en förskola för eleverna innan de började sjukhuskursen. Idealet skulle vara, framhölls det, om varje sjuksköterskeskola hade sin egen förskola då ju varje sjukhus arbetar efter egna metoder, men, som detta skulle möta oöverstigliga kostnader, kunde man tänka sig en central skola eller att i ett land som Sverige med dess långa distanser några sjukhus slog sig ihop om förskolan. Finlands sjuksköterskeförening hade redan för flera år sedan satt i gång en förskola på fyra månader, och den har visat sig av den allra största betydelse icke blott för eleverna, som bo inom skolan och där få grunden lagd till den disciplin m. m., som är så viktig i sjukvården, utan även för patienterna, som icke behöva riskera att bli hanterade av oövade händer, ja, för hela sjukhusarbetets jämna gång. Även av det skälet, att förskolan kan tjäna som en prøvotid för huruvida eleven passar för kallet, har den sin betydelse, ty ledningen bör under den dagliga personliga samvaron kunna göra levande för varje elev att det i minst lika hög grad beror av vad hon är som av vad hon kan om hon kommer att lyckas i det kall hon valt.

En annan för våra förhållanden aktuell fråga var den om »sjuksköterskor med specialutbildning eller specialsköterskor för barnsjukvård». Frågan förekom i den sektion, som diskuterade barnets skötsel och spädbarnsvården. Inl. redogjorde för hurusom en ny särskild skola för utbildning i barnavård och barnsjukvård upprättats i Stockholm och huru sedan nu den första årgången elever avslutat den visserligen väl planlagda och gedigna, men dock enbart för en specialgren avsedda kursen, hemställan gjorts hos K. Maj:t att kursen måtte erhålla statligt godkännande, m. a. o. att dessa specialsköterskor skulle jämsättas med dem, som jämlikt K. Maj:ts förordning av 1920, fått den utbildning i a l l m ä n s j u k v å r d, som utgör själva grundbetingelsen för statligt godkännande. Frågan är av stor principiell betydelse, ty skulle grunderna för en sjuksköterskeskolas godkännande plockas sönder skulle i och med detsamma gärdet vara upprivet och ett medgivande i e t t f a l l skulle kunna medföra ödesdigra konsekvenser — man skulle t. ex. kunna komma därefter, att specialisering infördes på varje område, såsom beträffande epidemivård eller beträffande enbart kirurgisk eller enbart invärtes sjukvård etc. En sådan uppdelning, med olika grupper sköterskor för olika grupper sjuka, skulle fördrö en ansenlig ökning av tillgången på sköterskor och följden skulle bli långa tider av arbetslöshet för specialsköterskan eller ock att hon, trots bristen i allmän sjukvårdsutbildning, komme att användas för andra sjukdomsfall,

vilket skulle innebära en beklaglig nedprutning av sjukvårdsnivån. Framställningen om statligt godkännande för den ifrågavarande skolan har nyligen avslagits, men som ett bevis för att sjuksköterskekåren alltjämt måste vara på sin vakt för att upprätthålla sina berättigade fordringar på en enhetlig utbildning har jag velat beröra detta fall. Det är nog så och kanske särskilt i sjukvårdsfrågor att allmänheten bildar sig en lättvindigt instinktiv uppfattning och det kan därför behöva klarläggas att det, som vid ett flyktigt skärskådande ter sig som en vinst, i längden skulle visa sig vara raka motsatsen.

Kuratorfrågan, icke endast inom sjuksjukvården utan även inom den allmänna sjukvården, belystes även från olika sidor och det påvisades av vilken oerhörd vikt det vore att patienten icke under sjukhusvistelsen förlorade kontakten med hemmet. Vid flera sjukhus i Amerika finnas dessutom särskilda sköterskor anställda för att efter patientens utskrivning följa hans hälsotillstånd, giva råd och anvisningar i fråga om diet och annan skötsel och se till att patienten så länge det är av nöden inställer sig hos läkaren, som haft honom i sin vård.

Ett annat viktigt ämne var frågan om »sjukhusets tillkomst» och dess »utrustning och drift». Då sjuksköterskorna måste ha en stor erfarenhet beträffande sin arbetsplats, borde förstärkt utbildning vid ett sjukhus få ha sitt ord med vid planläggning av sjukhus; hon skulle å sin sida rådgöra med avdelningssköterskorna och framlägga de olika på det praktiska arbetet stödda

önskemålen. Men ansvaret att komma med förslag skulle också förpliktiga sjuksköterskorna att lära sig förstå och noga sätta sig in i byggnadsritningar m. m., så att deras framställningar vore verkligt genomtänkta och värdefulla och kunde rymmas inom planen.

För övrigt debatterades försäkrings- och pensionsfrågor inom kåren, hälso- och sjukvård på landsbygden, sjuksjukvården, skolsjuksköterskornas del i hälsoundervisning, den insats sjuksköterskan gör som förbindelseled mellan institutioner och hem samt det personliga inflytandets betydelse m. m., m. m.

Efter denna hastiga blick på programmet tror jag mig ha gendrivit ett på ett håll fällt omdöme, att sjuksköterskornas kongress icke sysselsatte sig med några praktiska angelägenheter utan endast diskuterade etiska spörsmål. Att dessa även hade sin plats i förhandlingarna är klart, men det var ingalunda till förfång för dryftandet av den praktiska verksamheten. Likhetstecken kan nu en gång icke sättas mellan andra yrken och sjukvårdsyrket — i detta måste, för att det skall kunna rätt utövas, det etiska inslaget ingå som den sammanhållande tråden. Det praktiska och det ideella tangerade varandra därför gång på gång i diskussionerna. »Sjukhusföreståndarinnans ställning och uppgifter» kunde t. ex. icke klarläggas utan att man kom in på ansvaret emot de unga. Då ju ett sjukhus' arbetskraft är så beroende av eleverna, måste de vara beredda att prestera ett oförtrutet arbete, men att

man hade blicken fäst på allt, som kunde göras för att lätta bördan, framgick ävenledes. Jag har redan berört *förskolan*, och att den skulle kunna uträtta mycket för underlättande av utbildningstidens ansträngning är klart. Ehuru man var ense om att åtta-timmarsdagen icke skulle kunna ifrågakomma inom sjukvården, önskades allmänt en inskränkning i *vecka*s arbetstid med vissa bestämda ledighetstimmar. Att glädjen skulle vara bannlyst från sjuksköterskekallet vore rent av barockt — om någonsin det behövdes en frisk och värmande glädje, så vore det i arbetet bland de sjuka. Men trots det tunga arbetet och det lidande sköterskan mer än andra får bevittna, erfar hon den verkliga lyckan då hon med sina krafter kan hjälpa de svaga och lindra plågorna. Det förefaller också som om särskilt sjuksköterskan hade lätt att ta fatt på glädjeämnena i livet.

Sedan kongressen på torsdagskvällen den 5 augusti avslutats med en gemensam middag för 1,200 personer på Strand hotell, varunder många hjärtliga tal förekommo, var fredagen anslagen till en utfärd till Uppsala. Deltagarna samlades under tonerna av en festmarsch för regementsmusik i uni-versitetsaulan, där professor G. Nyström talade, och tågade sedan till Domkyrkan, där ärkebiskopen höll en betraktelse. Besök på Akademiska sjukhuset, färd till Uppsala högar, lunch på Gästis m. m. hunnos även med under denna Uppsaladag, som väckte en allmän förtjusning hos syst-rarna. Efter denna vackra avslutning spriddes var och en till sitt håll för

att med nya impulser taga fatt på arbetsuppgifterna eller för att — såsom fallet var med dem, som haft den dryga arbetsbördan med förberedelserna på sin lott — njuta av en försenad semester. Ett härligt sommarväder gynnade kongressen och de utländska systerarnas »begejstring» över allt de fingo se var smittsam. Utmärkta anordningar voro också vidtagna för att underlätta för deltagarna att hinna med så mycket som möjligt av sevärdheter i deras fack. Sålunda stodo varje dag i pauserna mellan förhandlingarna motorbussar utanför akademiens port och färjor voro förlagda vid kajen för att avgå till önskad destination.

Till slut vill jag som min personliga mening säga, att jag aldrig varit med om en kongress, där hjärtligheten framträtt på ett mera öppet och värmande sätt. Och den, som varit i tillfälle att följa sjukvårdsförhållandena i vårt land under de senaste decennierna och som minns hur vanligt det var att sjuksköterskan vid 1800-talets slut icke ansåg sig böra ha något intresse utanför sjukhuset, måste glädjas åt den utveckling som försiggått och som är av så stor välsignelse såväl inom den egentliga sjukvården som på en del sociala arbetsfält, vilka i högsta grad äro ägnade för sjuksköterskans utbildning och läggning. Det friska, varma och gedigna intrycket av denna kongress skall sent förblekna.

SIGRID ULRICH.

Notisspalten.

Den rätta personen på den rätta platsen.

Den av riksdagen beslutade kommittén för utredning av huruvida och i vilken utsträckning moderskapsförsäkring bör och kan omfatta andra än industriarbeterskor har nu av kungl. maj:t tillsatts. De tre ledamöterna utgöras av yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren, herr O. L. Tjällgren, Multrä, och byråchefen i socialstyrelsen J. A. Molin. Åt fröken Hesselgren har uppdragits ordförandeskapet för kommitténs förhandlingar.

Det är inte därför att det för andra gången utsetts en kvinnlig ordförande i en kunglig kommitté, som man med speciell tillfredsställelse annoterar fröken Hesselgrens val. Det är därför att härvidlag utan allt tvivel den rätta personen kommit på den rätta platsen. Fröken Hesselgren har med ingående intresse studerat moderskapsförsäkringsfrågan i in- och utlandet. När denna sak togs upp i samband med yrkesfarelagens behandling deltog fröken Hesselgren i beredningen av den. På den första arbetarskyddskonferensen, i Washington 1919, insattes hon i det särskilda kvinnoutskott som i sammanhang med frågan om speciallagstiftning för kvinnor sysslade med moderskapsförsäkringen. Washingtonkonferensens beslut föranledde uppdrag åt fröken Hesselgren att undersöka hur hos oss skyddsbestämmelserna verkat med avseende på kvinnorna. Hon satt ävenledes såsom sakkunnig i den kommitté, som utarbetade kungl. maj:ts förslag i frågan. Hon blev även ledamot av det särskilda riksdagsutskott som tillsattes med anledning av denna proposition. Hennes arbete som yrkesinspektris har naturligtvis också givit henne enastående erfarenheter med avseende på de problem som kommittén har att utreda.

Den första domaren.

Kanske är rubriken vilseledande. Domare, menar man väl, ha vi dock haft i detta gamla land, med anor från hedenhös och svears ting. Men — den första kvinnliga domaren! Det är dock en historisk tilldragelse i vår tid.

Denna tidskrifts läsare böra ha i färskt minne de sega försöken att undandraga kvinnorna behörighet att sitta som domare. Det slutade dock inte värre än att vi nu kunna inregistrera

e. o. hovrättsnotarien fröken Birgit Spångbergs presidium helt nyligen i Askimsrätten. Det gällde visserligen endast de första målen för dagen handläggning, men dessa klarades med reda och precision och Sveriges första kvinnliga domare entledigade på ett förträffligt sätt sitt första uppdrag.

Fröken Spångberg har en längre tid tjänstgjort som notarie vid Askimsrätten. På försommaren avlade hon sin domareed.

Pariskongressens reformprogram.

Internationella rösträttsalliansen ansåg sig vid sin 10:e kongress ha vuxit ur sitt gamla namn och ändrade det till Internationella kvinnoalliansen för rösträtt och lika medborgarskap. Av de 42 länder som representerades vid kongressen ha kvinnorna full rösträtt och valbarhet i 17 länder och delvis i 12. Kongressens första resolutioner ägnades åt lyckönskningar till de länder som kunde anteckna framgångar i detta hänseende under de sista tre åren, och en uppmaning till de parlament, vilka ännu ej erkänt kvinnorna som likaberättigade medborgare, att snarast giva dem denna rättvisa.

Kongressen förklarar vidare att kvinnornas politiska medverkan är nödvändig för världsfreden. »Denna fred bör vila på Nationernas Förbund, vilket lämnar åt varje land dess självständighet och på samma gång strävar mot jämvikt mellan folken». Kongressen önskar tillsättandet av en kommitté för att undersöka huru kvinnorna kunna använda sin politiska makt för

att stödja Nationernas Förbund och fredssaken. — Med hänsyn till uppfostrans makt i fredsarbetet uppmanas kvinnor av alla nationer att verka för att de böcker, ungdomen får i sina händer under uppväxtåren, äro fria från sådant som väcker hat folken emellan.

I de av kommittéer förberedda frågorna fattades i allmänhet resolutionerna med stor enighet. Ett undantag utgjorde frågan om lika arbetsvillkor för män och kvinnor, där två åskådningar stodo emot varandra när det gällde skyddslagar för kvinnor. I somliga länder ha kvinnorna genom sammanslutning och goda arbetslagar i allmänhet tillförsäkrat sig det skydd de behöva, och anse speciella skyddslagar som ett hinder på arbetsmarknaden. Representanterna för dessa länder tillsammans med en del delegerade som rent principiellt motsatte sig varje olikhet i lagar för män och kvinnor utgjorde ena sidan. På den andra sidan stodo de län-

der, där kvinnorna anse skyddslagar som sitt värn mot en farlig exploatering och en nödvändighet för mödrars och barns hälsa — där kvinnorna ännu ej fått möjlighet att på andra vägar tvinga fram mänskliga arbetsförhållanden. Till dessa slöto sig andra delegerade som ville lämna frihet i denna speciella fråga åt de olika länderna. Då resolutionerna antogs i flera omgångar, och partierna voro ungefär lika starka, blev utgången av omröstningarna den, att i första delen av resolutionen de moderatas förslag segrade (Romkongressens resolution), sedan, ifråga om skydd åt barnsängskvinnor, (punkt 7), de extremas formulering, och i resolutionens sista del den moderata åsikten igen. Men även den satte som framtidsmål en fullständig likhet i lagarna.

Resolutionen, i punkterna 5 och 6 här endast refererad, fick följande innehåll.

Med hänsyn till att såväl den ekonomiska utvecklingen som kvinnornas behov och rättighet att arbeta för sitt livsuppehälle har gjort deras insats viktig och oersättlig i världsproduktionen, och i tro på vikten av att alla vägar till arbete öppnas för kvinnorna, samt att den fysiska och intellektuella förmågan hos arbetaren bör vara det enda villkoret för rätten till arbete, förklarar kongressen:

1) Att utbildning till fack och yrken bör vara tillgänglig i lika mån för kvinnor som för män;

2) Att alla yrken och platser i civilt arbete, även alla högre poster, böra stå öppna för bägge könen;

3) Att kvinnor böra erhålla samma

betalning som män för samma arbete och att den enda tolkning av uttrycket »lika lön för lika arbete» som kan erkännas av kongressen är den, att män och kvinnor betalas efter samma beräkningsgrunder, vare sig det gäller tim- eller ackordsbetalning, för samma arbete;

4) Att alla kvinnors rätt till arbete bör erkännas och inga hinder läggas i vägen för gifta kvinnor som önska börja eller fortsätta ett förvärvsarbete, att lagar, som stiftas för kvinnorna i deras egenskap av mödrar icke böra skada kvinnornas ekonomiska ställning, att inga särskilda lagar för kvinnor böra stiftas mot de kvinnors önskan, som lagarna gälla, och att alla framtida arbetslagar böra syfta till likställighet för män och kvinnor.

I punkterna 5) och 6) begär kongressen att Internationella arbetsbyrån vid sitt studium av yrkessjukdomar och sina förslag till åtgärder mot dessa skall utgå från att benägenhet för dessa sjukdomar beror på individen och ej på dennes kön, samt framföres kongressens önskan att kvinnor måtte som delegerade sändas att delta i arbetsbyråns konferenser;

7) Att lagstiftning rörande gravida kvinnor och mödrar skall vara byggd icke på förbud för kvinnorna att fortsätta eller själva välja sitt arbete utan på att för dem skapa sådana ekonomiska och fysiska arbetsförhållanden att de under bästa möjliga betingelser kunna föda sina barn;

8) Varje internationellt system av lagstiftning, olika för båda könen, kan, trots tillfälliga fördelar, urarta till ett verkligt tvång, utestänga

kvinnor från arbete och förorsaka dem nya svårigheter i deras egenskap av försörjare. Därför erinras alla till Alliansen anslutna föreningar om vikten av en noggrann och detaljerad granskning av alla sådana lagförslag, varjämte de uppmanas att omedelbart och effektivt ingripa när så är nödvändigt.

M o t d u b b e l m o r a l o c h v i t s l a v h a n d e l antogs en resolution innehållande önskemål som hos oss till en del äro genomförda. Först begäres att ingen skillnad mellan könen skall göras i lagar angående offentliga sedlighetsåtgärder samt angående könssjukdomar, därpå utdömas all lagstadgad prostitution och alla lagar mot prostituerade såsom sådana, samt all sedlighetspolis. Hälsovårdens och polisens områden böra hållas noga åtskilda, och sutenörskap strängt straffas. För könssjuka begäres ungefär den behandling som i Sverige redan är lag. »Biologisk undervisning», grundad på principen om moraliskt och socialt ansvar, bör införas i alla skolor. Skyddsåldern begäres höjd till 18 år slutligen — den enda punkt där svenska delegationen opponerade sig.

För o g i f t a m ö d r a r o c h d e r a s b a r n fastslås först att då varje barn bör vara berättigat till en normal utveckling i fysiskt, andligt och moraliskt avseende, är det statens skyldighet att tillförsäkra de illegitima barnen en sådan. Vidare framhålles vikten av att alla åtgärder riktas mot att hålla samman moder och barn åtminstone under den första tiden, och att hjälp gives ej som fattigvård utan helst i form av försäkring. Modern bör

sättas i stånd att försörja sig själv och bidra till barnets underhåll, och som konsekvens härav bör ej hennes moderskap förorsaka att hon förlorar arbete eller anställning. Det är i statens intresse att göra både mor och barn till normala medborgare. Fadern bör bära sitt moraliska och ekonomiska ansvar för sitt illegitima barn, således betala till modern under barnsängstiden samt för barnets uppfostran, lika som för ett legitimt barn. Barnen böra i visst fall ha laga rätt till faderns namn och arv. Staten bör genom ett system av avlönade hjälpare lämna ogifta mödrar det stöd de behöva. — Kvinnor borde känna ansvar för varandra — och alla lyckliga mödrar känna ansvar för alla barn.

Frågan om delat ekonomiskt ansvar när faderskapet är osäkert uppsköts för vidare studium. — I fråga om barnets rätt till uppfostran enligt f a d e r n s ekonomiska standard voro meningarna mycket delade, då ju barnet oftast uppfostras hos modern.

Kommittén för g i f t k v i n n a s n a t i o n a l i t e t arbetar i samband med en av Nationernas Förbund tillsatt kommitté, vilken bl. a. tagit upp frågan om medborgarrättens internationella reglering, sakta men säkert mot målet: att en kvinnas nationalitet ej skall ändras genom hennes giftermål eller genom att hennes man ändrar nationalitet — alltså att samma villkor skola gälla för man och kvinna, gift som ogift. Det konstateras att under de sista åren i många länder bl. a. i Sverige, lagändringar skett i riktning mot detta önskemål.

En fråga som vid denna kongress

för första gången grundligare behandlades var *f a m i l j e u n d e r s t ö d e n*, och det antogs ett uttalande, som dock på många verkade så nytt och oprövat att de ställde sig mycket tveksamma. Då frågan säkerligen kommer att bli föremål för mycken diskussion meddelas här hela resolutionen:

Kongressen, som utgår från att nya generationers fostran angår hela samhället och ej blott föräldrarna enskilt, begär för modern och barnen en ekonomiskt lugn ställning och delaktighet i världsförmögenheten. Kongressen anser att detta kan bäst uppnås om barnens försörjning säkerställes genom särskilda understöd. Kongressen välkommar därför principen om familjeunderstöd, vilken har officiellt upptagits i Australien och flera europeiska länder och likaså tillämpas i större eller mindre grad inom industrien i Belgien, Tjeckoslovakiet, Tyskland, Frankrike och Polen.

Kongressen uttalar ingen åsikt om huruvida kostnaden för familjeunderstöden skall ytterst bäras av arbetsgivarna genom en särskild fond eller genom en utvidgad socialförsäkring eller av staten ensam, då den anser, att varje lands ekonomiska och politiska förhållanden böra härvid bliva avgörande. Men kongressen anser dock att vissa principer böra råda, vilket system som än väljes:

a) Understödet är icke en del av löntagarens avlöning, utan ett erkännande av barnets värde för samhället;

b) det bör utbetalas till modern;

c) det skall utgå till kvinnliga lön-

tagares barn lika som till manliga löntagares;

d) det bör, så vitt villkoren för systemet göra detta möjligt, räcka till barnets uppehälle;

e) det förutsätter lika lön för lika arbete för män och kvinnor;

f) alla socialförsäkringssystem böra innefatta understöd åt hustrur och barn till sjuka och arbetslösa personer. Staten bör betala pension till änkor och föräldralösa barn.

Kongressen uppmanar alla sina anslutna föreningar, vilkas syfte tillåta detta, att studera frågan närmare och att var i sitt land arbeta för principen: direkt understöd åt mödrar och barn.

Kongressen ger kommittén, som behandlar denna fråga, i uppdrag att närmare undersöka följande spörsmål: huruvida ett sådant system bör omfattas understöd åt fullvuxna som ej kunna försörja sig själva, t. ex. gamla föräldrar och invalider, och i så fall villkoren härför, samt inflytandet av ett sådant system på födelsefrekvensen och barnadödligheten.

I den hos oss aktuella frågan om *k v i n n l i g p o l i s* gjorde kongressen ett enhälligt uttalande av huvudsakligen följande innehåll:

Kongressen anser det vara ett allmänt samhällsintresse att poliskåren består av både män och kvinnor. Vid arbete härför böra dessa linjer följas: Kvinnliga poliser böra hava samma ställning och myndighet som de manliga. De böra huvudsakligen användas i sådana fall som röra kvinnor, ungdom och barn, och i förebyggande arbete bland ungdom. De få under inga förhållanden användas som sedlighets-

polis för en statlig prostitution eller som »agents provocateurs». De böra få utbildning både som poliser och för socialt arbete. Särskild vikt bör läggas vid både teoretisk och praktisk undervisning. Både för att utmärka deras ställning och till deras eget skydd böra de ha rätt att bära uniform. Mycket önskvärd är en central organisation för dem, ledd av kvinnor. De böra stå i nära samarbete med sociala välfärdsorganisationer.

Vår svenska ä k t e n s k a p s l a g är föremål för mycken avund bland kvinnorna ute i världen, särskilt hos folk där ännu Code Napoléon regerar. Kongressen fattade en resolution i den svenska lagens anda, och den är ej nödvändig att här gå in på. I en annan resolution sändes en uppmaning till alla regeringar att låta kvinnorna komma in i d i p l o m a t t j ä n s t e n. Slutligen fattades en resolution, där kvinnorna uppmanas att verka för att i kvinnofängelser endast kvinnlig personal finge användas på alla poster — men därvid opponerade sig många, bland dem den svenska delegationen.

Kvinnorörelsen mognar sakta men säkert. Efter de banbrytande pionjärerna följa de första yrkeskvinnorna inom varje område — de mottagas med tvekan, men efter en förvånande kort tid ha de vuxit in i den allmänna uppfattningen, och kvinnornas deltagande i allt större delar av samhällsarbetet räknas som en naturlig sak. Detta förvånar ingen i Sverige just nu, vi ha börjat tidigt och kommit ganska långt i det fallet. Men vid en kongress, där många länder deltaga, representeras alla olika stadier av denna utveckling.

Olikhet i ras, i religion och många andra förhållanden skilja de olika ländernas kvinnor, och de här framlagda resolutionerna äro för somliga ett fullbordat faktum, för andra ett aktuellt arbetsprogram, för åter andra en hägring i det blå. Men de måste alla ses som ett uttryck för den strävan som under kongressen mer än en gång formulerades så: att utsträcka den gamla tanken om frihet, jämlikhet och broderskap även till den kvinnliga hälften av mänskligheten.

GETRUD RODHE.

Kerstin Hesselgren åter till första kammaren.

I själva pressläggningen når oss underrättelsen att Kerstin Hesselgren i Örebro återvalts till första kammaren.

Fredrika Bremerskolan,

Stockholmskretsens sedan flera år pågående aftonkurser med kvinnlig ungdom, börjar sin hösttermin den 20 september. Lokalen blir som föregående år Klara folkskola. Ämnena ha i år utvidgats med en kurs i franska språket, i övrigt de samma som förut: konsthistoria, litteraturhistoria, engelska (helkurser, 12 dubbeltimmar) samt kulturhistoria och samhällskunskap (halvkurser, 6 dubbeltimmar). Avgift pr ämne och hel kurs kr. 15:—, pr ämne och halvkurs kr. 10:—.

Terminen inledes med samkväm måndagen den 20 september.

En uppgift för kretsarna just nu.

De finnas som mena att F.-B.-F. inte har så stora uppgifter mer sedan kvinnornas krav på medborgerliga rättigheter nu blivit så väl tillgodosedda. Men med tanke på förbundets program, som tar sikte på skyldigheter i lika hög grad som på rättigheter, skulle jag vilja säga att kvinnorna i närvarande tid alldeles särskilt ha behov av det stöd förbundet kan skänka dem. Just nu ha vi kvinnor med alla de nya rättigheterna också fått en mängd nya krav på oss.

Hur motsvara vi dem?

Ingalunda vill jag instämma med de mer eller mindre skadeglada röster som mena att kvinnornas start på den politiska värdjobanan varit misslyckad. Vad hade man egentligen väntat sig? Väl inte att kvinnorna mer än männen skulle bestå av idel överlägsna förmågor, i stånd att med ett slag omskapa samhället? De stora förmågorna ha nog, rösträtten förutan, redan i stor utsträckning vetat att göra sig använda och uppskattade och komma alltid att göra så. Men alla vi andra, vad kan man rättvisligen begära av oss? Helt enkelt att vi inte slå oss till ro med vad som vunnits utan målmedvetet arbeta på att alltmera insiktsfullt göra vårt inflytande gällande i riktning mot ett rättfärdigare och lyckligare samhälle. Vid sidan av de många frågor det då kan bli nödvändigt att bilda sig en uppfattning om framstår som icke mindre nödvändigt förvärvandet av någon vana och säkerhet i offentligt uppträdande och just

på denna punkt menar jag att F.-B.-F.-kretsarna skulle ha en stor uppgift att fortast möjligt ta i tu med. Den diskussion som vid förbundets årsmöte i våras hölls om »anordnandet av övningar i offentliga mötesförhandlingar» visade också att frågan kändes aktuell på mer än ett håll, och därför är önskligt att diskussionen ej måtte avstanna förrän man kunnat besluta sig för att gå »from sounds to things».

Inom socialistiska kvinnokretsar har man redan mera allmänt tagit ett sådant steg och vi andra ha något att lära av dem. Eller är det inte mer än ett enstaka fall som belyses av vad en person som är stadsfullmäktig i en landsortsstad sade till mig: »så ha vi ett par kvinnliga stadsfullmäktige också — socialister förstås; några andra får man ju inte med». Men så bör det inte vara och så kommer det inte heller att bli den dag kvinnorna litet mera allmänt gjort sig besvär att en smula sätta sig in i det offentliga livets teknik. Nu är det som när man blir bjuden till ett sällskap, vars språk man ej behärskar: man drar sig för att gå dit, ty man är rädd att göra sig löjlig. Eller om man ändå går med, så händer ofta något mycket värre — ty att göra sig själv litet löjlig är ju inte det värsta som kan hända — men att dra löje eller missaktning över en god sak, det är verkligen illa, och det kan vara lätt gjort om man alltför mycket brister i det formella.

Låt oss alltså söka inhämta vad som felas och låt oss göra det nu, ty

det är vi som behöva det; för den uppväxande generationen kommer det som en självklar sak att räknas till allmänbildningen.

Lyckligtvis är det bra mycket lättare att lära så mycket av mötesteknik som behövs för »mannen i ledet» — och något annat kommer ju flertalet av oss aldrig att bli — än att inhämta ett främmande språk. Av teori får man alldeles nog i t. ex. Svenssons lilla häfte »Om överläggningar och beslut», men sedan är det praktiken. Det är på den alltsammans hänger och det är därför sammanslutningen är nödvändig. Få äro väl de som ej i början fasa för att höja sin röst och begära ordet, även om det ej behöver ske i en alltför stor eller kritisk församling. Men så länge man har den förskräckelsen kvar kan man aldrig vara rätt säker på vad eller hur man lyckas säga det man har på hjärtat. Mot detta hjälper ingenting så bra som övning.

Hur övningarna bäst skola ordnas beror väl på lokala förhållanden och vad som möjligen redan förekommit på respektive orter. Men om man fasthåller vid att övningen är det väsentliga, tror jag man gör klokt i att förnämligast lita till platsens resurser och ej vänta för mycket av särskilt efterskrivna »sakkunniga». Ett fingerat stadsfullmäktigsammanträde t. ex. som led i någon kurs kan ju vara mycket bra och upplysande, men sådant kan ju inte ofta upprepas utan att bli trötande och intresselöst. Verklig, ihållande övning får man troligen bäst genom anknytning till frågor av reellt intresse, naturligtvis under förutsättning att man alltid noga fasthåller

vid de parlamentariska formerna. Måttligt stora diskussionskretsar, regelbundet samlade kring förut överenskomna frågor, turvis inledda av medlemmarna, borde kunna ge ett gott resultat. En huvudsak är att välja ämnen som intressera de närvarande, så att dessa få lust att säga något. En refererad eller gemensamt läst bok kan ju också vara en lämplig inledning. Helst bör ju medlemskap i en sådan krets medföra förpliktelse att även aktivt deltaga: för många stumma bisittare verka inte gott ur övningssynpunkt.

En sak som naturligtvis inte bör försummas är att begagna de tillfällen till övning som det verkliga livet bjuder på. Dels har man ju då åhörandet av stadsfullmäktigesammanträden o. d. Men först⁹ och främst tänker jag på sådana sammanträden, där var och en har rätt att deltaga, t. ex. kyrkostämmor. Hur många av damerna bruka gå på sådana, om inte möjligen ibland under påtryckning av någon som fruktar en kupp eller kanske själv vill åstadkomma en dylik och därför värvar röster? Men inte är det så man gör gagn med sin rösträtt.

Om vi, som anse medborgerliga rättigheter som ett gott att eftersträva, också vinnlade oss om ett samvetsgrannt deltagande i de samhälleliga förrättningar som vädja till allmänhetens intresse, så kunde väl så småningom en allmän opinion växa fram, som förtjänade att göra sig hörd, därför att den grundade sig på personlig uppfattning — och så finge vi övningen på köpet!

RUTH SCHÜRER v. WALDHEIM.

De kvinnliga akademikernas internationella sommarkongress.

Kvinnliga akademici hade sin fjärde internationella kongress i Amsterdam den 28 sista juli till 2 augusti, varvid bland fyrahundra deltagare Sverige representerades av Dr. Andrea Andreen-Svedberg och Fil. Mag. Astrid Sturzen-Becker som delegater, samt lektor Eva Ramstedt som Sveriges medlem av det internationella rådet. Tjugusju nationer äro nu representerade i sammanslutningen, och det var en särskild glädje att få välkomna delegaterna från de sist anslutna landen, främst Tyskland, samt Ungern, Estland och Polen, vidare Bulgarien, Luxemburg och Rumänien, som vunnit medlemskap vid förra årets rådsmöte. Dean Virginia Gildersleeve, U. S. A., avgick från ordförandeposten och efterträddes av Docent Ellen Gleditsch, Oslo. Som vice president kvarstår Professor Cullis, England, och nyvaldes Professor Westerdijk, en av de ledande holländska deltagarna, samt Madame Schreiber-Favre, Schweiz.

På den arbetsfyllda veckans program fångades intresset bland annat av frågan om den stora stipendiefonden, som dock ännu befinner sig i sin början, men av vars räntor man beräknar utdela det första stipendiet på 300 pund om två år. Vidare diskuterades frågan om standarden i olika land för medlemskap i föreningen, en fråga som är av synnerlig vikt även i andra avsenden och som blivit utredd på ett

utomordentligt förtjänstfullt sätt av Lektor Lilli Skonkoft, Oslo; frågan om intellektuellt samarbete — med ett intressant föredrag om Nationernas Förbunds Institut i Paris av en av därvarande chefer, Professor Zimmern — samt om utbyte av lärare landen emellan, om gift kvinnas yrkesställning och nationalitet, om kvinnan i yrke och hem, kvinnan i handels-, industri- och finansvärlden etc.

En god del av tiden upptogs av utflykter, t. ex. till ostmarknaden i Alkmaar (på inbjudan av Kvinnornas Nationalförbund), och de gamla städerna vid Zuyder See, t. ex. Volendam. Man fick ett starkt intryck av de holländska värdarnas aktivitet och intensitet så väl vid dessa utflykter som vid den förmiddag, som upptogs av föredrag av holländska medlemmar om deras verksamhet i olika yrken, samt vid det stora öppningsmötet och den teaterafton, vartill stadens borgmästare inbjudit kongressdeltagarna.

En viktig ändring i stadgarna genomfördes i och med beslutet att kongresserna numera skola hållas vart tredje i stället för vart annat år. Nästa gång — 1929 — skola deltagarna samlas i kongressstaden Genève men dessförinnan blir det ett par styrelsemöten, om ett år i Wien och året därpå troligen i Italien.

ASTRID STURZEN-BECKER.

Silhuetter från Dublin.

Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet som ser en av sina uppgifter vara att förlägga sina kongresser till länder där fredsarbete är särskilt av behovet påkallat, har denna sommar, den 8—15 juli, sammanträtt i Dublin. Ledamoten av svenska sektionens styrelse och en av de svenska delegerade vid kongressen, fil. dr Naima Sahlbom skisserar här några av de ledande personerna inom förbundet samt förhållanden på den »gröna ön».

En internationell kongress som så många andra kanske, förhandlingar, språkförbistring, resolutioner i oändlighet.

Men det utmärkande för detta fredsmöte i det mycket omtalade men föga kända Irland var den säregna miljön, komplikationen av nationella problem, de många politiska fronterna, som det visst icke lyckades överbrygga, men väl att åtminstone för tillfället bringa i ömsesidig kontakt.

Den viktigaste behållningen av en så vidlyftig apparat som en internationell konferens är väl det direkta utbytet, känslan av det gemensamma målet, trots skilda vägar, och impulserna för det lokala arbetet, när indolens eller modlöshet övervinnas och slumrande krafter väckas till liv.

Men framför allt stimulera väl de levande intrycken av starka och goda personligheters andliga kamp mot livsfientliga makter.

I detta myller av minnesbilder är det några episoder, som inpräglat sig djupare, några karakteristiska profiler, som avteckna sig skarpare.

Ära de som äras bör — herrarna först! Till välkomstfesten å Nationaluniversitetet, som ställts till förfogande för kongressen, hade infunnit sig medlemmar av regering och parlament, och intresset för denna »Irlands första internationella kongress» hade samlat representanter för landets vetenskapliga och litterära, religiösa och konstnärliga kultur.

Fristatens president, William Cosgrave, och den kände upprorsledaren E a m o n d e V a l e r a voro båda närvarande, och det sades, att det var första gången efter Fristatens grundläggning genom fördraget med England, som de båda antagonisterna syntes i samma rum. Att kvinnorna åstadkommit detta, imponerade tydligen även på de misstrognas.

de Valera är icke längre en dödsdömd rebell utan universitetskansler. Han står fortfarande i spetsen för republikanerna, som fordra fullständig oavhängighet för Irland. Men han är också parlamentsledamot, ehuru han, som många andra hans kamrater, vägrat underskriva fördraget, som erkänner den engelske konungens överhöghet, och därför ej kunnat intaga sin plats.

President Cosgrave har säkert en svår och allt annat än behaglig ställning mellan oppositionen, som stämplar honom som landsförrädare för hans eftergivenhet, och Englands ännu starka arm, som hämmar den fria, nationella utvecklingen, när intressena skära sig.

Ett glänsande garden-party hos generalguvernören, där den mondäne societeten dominerade, erbjöd icke så mycket av intresse. Man tyckte närmast synd om värden, som med blid resignation själv välkomnade var och en av de bortåt 500 gästerna. Det torde ej vara en avundsvärd position att representera den forna förtryckarens suveränitet, och den stränga militärbevakningen påminde om att flera företrädare fallit offer för det underkuvade folkets hat.

En förgrundsfigur i Irlands frihetsrörelse är den 84 år gamla Mrs Despard, känd från mången tidigare fredskongress. Hon är syster till general French, på sin tid utsatt för ständiga attentat. Ingen har djärvare än hon långt före kriget protesterat mot Englands brutala irländska politik, och ännu är hon lika intensiv i sin medkänsla för alla undertryckta, såväl klasser som folk.

Miss Louie Bennet är den irländska sektionens ordförande. Hennes personliga charm och rättrådighet har besegrat alla motsättningar och förmått kvinnor ur alla politiska och sociala läger att samarbeta i kongresskommittén. Hon har organiserat arbetarkvinnorna och därmed höjt deras ekonomiska ställning. Deras egen klubb, St Brigids Club, har inköpt ett härligt beläget rekreationshem, dit en utfärd arrangerades. Den lilla irländska fredsgruppen har tydligen tränade och offervilliga arbetare, ty det kan väl synas vågsamt att inbjuda till ett fredsmöte i ett så föga pacificerat land, där ännu oron sjuder under den skenbart lugna ytan och hemliga kraf-

ter hålla missnöjet vid liv och vänta på sin stund.

Det är därför naturligt, att de irländska fredsvännerna uppmärksamt följa programfrågorna: Imperialism, Minoritetsproblem och framför allt Medling, Skiljedom och Avrustning contra Militarism.

Irland har ju i själva verket tre arméer. England besätter ännu flera hamnar och beväpnar det trogna Ulster. Irländska Fristaten har sina egna trupper, till stor del rekryterade ur de under kriget värvade volontärerna, och slutligen existerar fortfarande, trots stränga förbud, en hemlig republikansk armé, spridd över hela landet. Med skäl yrka de irländska talarna på fullständig avrustning.

Lika brännande för Irland äro minoritetsproblemen. De religiösa konflikterna mellan katolsk majoritet och protestantisk minoritet ha väl avtrubats, men så mycket bittrare är den nationella söndringen. »Det fula ärret över Irland», gränslinjen mellan Fristaten och Nord-Irland, är icke lätt att utplåna. Men Fredsförbundet har grupper på ömse sidor, som se sin svåraste uppgift i att föra samman männen för att söka skapa ett enigt Irland, starkt nog att på fredlig väg göra sig helt oberoende.

Den engelska sektionen av Fredsförbundet sände under frihetskriget några delegerade till Irland för att fastställa de engelska soldaternas framfart, och deras rapporter väckte i England en stark opposition mot regeringens politik och bidrog till den slutliga uppgörelsen. En av dessa delegater var

mrs H. Swanwick, numera redaktör för tidskriften *Foreign affairs* och delegerad i Folkförbundet. Klokhet och saklighet, genomlyst av välgörande humor, prägla alltid hennes inlägg i diskussionen. Hon skonar icke sitt eget lands svagheter. På fråga om minoritetsförtryck försäkrar hon, att det ej existerar i Storbritannien, »ty vi förtrycka majoriteterna».

De båda oskiljaktiga vännerna Dr Anita Augspurg och Lida Gustava Heymann stå fortfarande i ledningen för den tyska gruppen och ha ej med åren prutat av på sin omutliga radikalism. De fordra ett principiellt ogillande av det gängse kolonial- och mandatsystemet, det sista ofta endast en förstucken kolonisering.

Anitas vackra, intelligenta huvud med det korta, snövita håret »höjer sig över mängden» trots den lilla gestalten, och hennes djupa stämma bär alltid fram träffande visdomsord. Lida Gustava är folktalare, och hennes kraftiga röst räcker till för ett friluftsmöte på Dublins centralaste torg.

En i deras rätliniga pacifism skolad kraft är Gertrud Baer, ledare för den tyska ungdomens fredsörelse. Med outtröttlig energi bearbetar hon den hårdplöjda jordmånen och bekämpar oförtrutet efterkrigsreaktionens frödigra ogräs. Flytande tolkar hon alla tre kongresspräken och klart och logiskt för hon fram den nya generationens traditionsfria livssyn och målmedvetna strävanden. Men sitter hon som sekreterare, till synes tankfullt lyssnande, blixtra ofta de svarta ögonen till av glädje eller de skarpt mar-

kerade ögonbrynen rynkas vältaligt ogillande, hon är sällsynt »levande».

Det unga Amerika har sänt bl. a. en ny kraft Dorothy Detzer, en livlig och vaken collegegirl. Hon begär enträget och övertygande ett uttalande mot icke blott militär tvångstjänst utan mot varje slags obligatorisk mobilisering. Förenta staterna ha nämligen en utarbetad organisation för mobilisering av hela befolkningen vid krigsutbrott, och mångenstädes är den obligatoriska fysiska träningen vid universitet och skolor direkt inriktad på krigsberedskap för såväl den kvinnliga som manliga ungdomen.

Som en uppfriskande stormvind kommer alltid mitt under teoretiska framtidsdiskussioner Marcelle Capy med nuets tvingande fordringar. Direkt från livet utanför, från fängelserna, där rebeller från inbördeskriget berättat henne om sina lidanden, tortyr icke utesluten. Eller från de överbefolkade slumkvarteren, där nöden överträffar allt vad kontinentens storstäder under krigsåren uppvisat, där spädbarnen dö i mängd och mödrarna själva bära sina små till kyrkogården — icke i en kista, men en liten trälåda eller vad som finns till hands. Med sitt glödande patos, med en underbar och elektriserande gest fascinerar hon åhörarna, även om de ej kunna följa den sprudlande franska ordströmmen. Och intresset slappnar ej heller, när hon håller ett regelrätt föredrag om ekonomisk imperialism, gisslande ej minst sitt eget lands politik.

Under hela kongressen tjänstgjorde som fredens riddare en frivillig hjälper

trupp ur The Woodcraft Chivalry, en scoutkår med pacifistisk betoning som samlat både gossar och flickor till här-dande friluftsliv.

Den sista minnesbilden är en stäm-ningsfull musikhistorisk demonstra-tion av professor A r t u r D a r l e y, som på sin fiol illustrerar den irländska musikens utveckling, bardernas harpolek, gamla låtar, fascineran-de stridsfanfarer och originella folk-danser.

Museer och utfärder till historiska platser avsluta den jäktade kongress-

veckan och ge en om också yttlig över-blick av de rika konst- och kulturskat-ter, som våra förfäder på sina vikinga-färder gjorde sitt bästa att föröda.

Och de otaliga ruinerna från alla epoker fram till nutidens genomskjut-na stads kvarter och övergivna byar vittna om det sekellånga krigstillstån-det på Erins gröna ö. Kvinnornas fredskongress i Dublin varslar om en lyckligare framtid för det rikt begåva-de folket som gör heroiska ansträng-ningar för att fysiskt och andligt till-friskna.

NAIMA SAHLBOM.

Från bokvärlden.

Jenny Lind i solnedgången. Minnen uppteck-nade av Harald Ehrenborg. I distri-bution hos A.-B. Seelig & C:o.

På och i vägen med Fordhoppa av Ida Bäckmann. Frams förlag.

Ett litet komplement till förutvaran-de Jenny Lindbiografier utgör H a r a l d E h r e n b o r g s uppteckna-de minnen av »Jenny Lind i solned-gången». Det är, som titeln anger, från de senare åren av hennes liv, som herr Ehrenborg har dessa personliga hågkomster att meddela. I London 1879—1887, även under en sommarvis-telse i Schweiz 1886 då han påträffar »Herr Otto Goldschmidt nebst Frau Gemahlin» — resandebokens anteck-ning om vår berömda landsmaninnas närvaro på hotellet i Axenstein — för-unnas honom att allt emellanåt sam-manträffa med Jenny Lind. Varm be-undran och pietetsfull tillgivenhet präglade dessa erinringar som till större

delen ge oss bilder av Jenny Lind i hennes eget hem men även av ett eller annat av de alltmera sällsynta till-fällen då hon ännu visade sig ute bland människor. De ha det ojävbara vär-det av direkt, personlig minnesgodhet och trovärdigt återgivande av vad som i öm hågkomst bevarats.

Emellertid har den lilla boken ett särskilt praktiskt syfte. »Många med mig hoppas att få till stånd en stadig-varande Jenny Lind-fond till under-stöd av de barnsjukhus, som bära hen-nes namn», skriver författaren i ett cirkulär som medföljde redaktionsex-emplaret, och i en efterskrift i själva boken skisserar han idén om bildandet av ett »Jenny-Lind-förbund» till detta ändamål — »värdigt att nämnas i jämbredd med det prisvärda 'Fred-rika-Bremer-Förbundet'».

Behållningen av sin bok anslår för-

fattaren i varje fall till något »välgörande ändamål i Jenny Linds anda».

Ida Bäckmann fortsätter med »farliga färder och roliga». Historien om äventyren med Hjulianus, »på och i vägen», är egentligen en ny fjärde del av de tidigare färdeböckerna. Visserligen är det ej till främmande och exotiska länder som det bär av med Hjulianus, men exkursionerna äro i sin art tillräckligt farliga och roliga ändå. En fordhoppa på en svensk landsväg omfattar tydligen de extravagantaste möjligheter i äventyrsgenren, ej heller förspillars några poänger med Ida Bäckmann som relaterande part — och vid ratten.

Ett gripande patos ligger i förhållandet att det är för hästen Bob som Fordens excentriciteter skildras. Bob är Ida Bäckmanns älskade häst, som framlever sin pensionerade tillvaro på en för världen långt ifrån obekant gård i Värmland — namnet på denna är dock diskret förhelligat — och Hjulianus är Bobs efterträdare på Ida Bäckmanns ägandes fyrtioåttondel. Men inga nymodigheter ta den gamla kärleken ur Ida Bäckmanns hjärta, och Bob får oförbehållsamt mottaga förtro-

endena angående det mycket händelserika samlivet med Hjulianus. Liksom Hjulianus får hålla till godo med att i såväl goda som onda stunder höra talas om vad Bob under för handen varande omständigheter skulle gjort eller inte gjort!

Hjulianus och hans härskarinnas landsvägsöden är en spännande berättelse i och för sig men måste vara av ett särdeles intresse för den självstyrande bilägarinnan — vilken naturligtvis i speciell grad kan sentera den livfulla skildringen av odysseerna med Hjulianus, vilken i grund måste förstå dennes åkommor och skröpligheter och även innerligen sympatisera med ägarinnan-chaufförens hårt prövade tålamod med avseende på hans endast alltför ofta framträdande nyckfullheter och istadiga uppförande. Av Ida Bäckmann upplevas emellertid dessa med ousinligt gott humör och filosofiskt lugn. Säkerligen är det heller inte endast i boken om Hjulianus som hennes oemotståndligt roliga fyndighet genom ett träffande ord brutit udden av en förtretlighet eller en farlig situation.

E. K—n.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av FREDRIKA BREMER-FÖRBUNDET.

Redaktör: *Ellen Klemann*.

Samtliga förbundsmedlemmar erhålla tidskriften. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å *närmaste postanstalt* eller i *bokhandel*. Pris för postupplaga: 1/1 år kr. 6:50; 1/2 år kr. 3:50; 1/4 år kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. *Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan, Stockholm.* Redaktionstid: *tisdagar och fredagar kl. 1—3. Tel. Norr 48 50, 27 62. Expeditionen: kl. 11—4 varje söckendag. Tel. Norr 48 50, 27 62.*

Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå

Klarabergsgatan 48, Stockholm C

Lämnar råd vid yrkesval åt kvinnlig ungdom

Borgens Slöjd- och Vävskola

B O R G E N
Postadr.: Stocksund
Telef.: Stocksund 445

Å kristlig grund upprättad skola för omsorgsfull undervisning i

Låga avgifter.

vävnad, sömnad, handarbete m. m. Prospekt erhålles på begäran.

"Smakar mera än det kostar"

använd i hushållet Arboga Smörblandning

"MEJERIT"

ersätter fullständigt smör, men är billigare
De svenska hushållens dominerande
smörblandning.

Nöjet att baka

blir större, och arbetet för-
enat därmed dubbelt lättare
om Ni använder det så vida
beprövade och erkända

RUMFORD BAKPULVER

Världsmärket sedan 1857.

AKTIEBOLAGET Stockholms Nya Järnsångfabrik

E. L. ERICSSON

Specialaffär för

Sängar, Sängkläder, Soffor,
Ottomaner 1 och 2 bäddar,
Täcken, Filtar, Överkast,
Kuddar m. m., m. m.

Kontor & Utställning

16 Norrlandsgatan 16
STOCKHOLM Tel. 78 56, N. 7181

Carl Broströms Ättiksprit

är fullkomligt enastående
i styrka och arom.

Förnämligaste kvalitetsmärke
— KÖP DEN —

Ständig kontrollant: Fil. Dr. Fr. Liljebblad aukt. handelskemist.

Innehåll.

- ne* Ett nytt socialt reformförslag. Av Karin Fjällback Holmgren.
Lizzie Möller. Av Carola Eklundh.
Sjuksköterskornas samarbete i Norden. Av Sigrid Ulrich.
Pariskongressens reformprogram. Av Gertrud Rodhe.
En uppgift för kretsarna just nu. Av Ruth Schürer v. Waldheim.
Silhuetter från Dublin. Av Naima Sahlbom.
Akademikernas internationella sommarkongress. Av Astrid
Sturzen-Becker.
Från bokvärlden. Av Ellen Kleman.

GUMMISULOR OCH GUMMIKLACKAR

"Kuntzes Extra"

marknadens förnämsta fabrikat, lätta och behagliga
med enastående slitstyrka.

Gummileksaker — uppblåsbara och flytande —
största sortering i trevliga nyheter.

Dessutom rekommendera vi vårt välförsedda lager i **Gummihandskar,**
Gummisvampar, Gummimattor, Bollar, Reskuddar,
Tennis- och Gymnastikskor m. m., m. m.

KAUTSCHUKS- & GUTTAPERKAVARU-AKTIEBOLAGET
KUNTZE & Co.

Norrköping — STOCKHOLM — Sundsvall